

MILENIJALCI I NJIHOVI RODITELJI – KAKO NAĆI ZAJEDNIČKI DIGITALNI JEZIK?

Roberto Grujičić¹, Ana Dosković², Sara Dodić²,
Milica Pejović Milovančević^{1,2}

¹ Institut za mentalno zdravlje, Beograd, Srbija

² Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, Srbija

Apstrakt: Uvod: Mediji su postali sastavni deo naše svakodnevnice, uzimajući primarno mesto u komunikaciji, povezivanju i prikupljanju informacija. Pored nebrojenih mogućnosti koje su mediji pružili mladima, pitanje bezbednosti mladih u online svetu je uvek aktuelno i teško rešivo najviše iz razloga što su socijalne internet mreže često promenljiva kategorija. **Cilj:** Cilj ove studije bio je da se ispituju mišljenja i stavovi dece i adolescenata i njihovih roditelja o medijskoj aktivnosti mladih, kao i poređenja njihovih stavova. **Materijali i metode:** U pitanju je studija preseka koja je realizovana je u nasumično odabranim osnovnim i srednjim školama na teritoriji Beograda i Prijepolja. Istraživanje je sprovedeno u periodu od decembra 2018. do februara 2019. godine. Ukupan broj ispitanika je 330, tj. 165 učenika i 165 roditelja. Podaci su prikupljeni pomoću dva upitnika koje su ispitanici samostalno popunjavali uz potpisanu saglasnost. **Rezultati:** Po mišljenju tinejdžera, oni na internet najviše vremena provode u komuniciranju sa vršnjacima, socijalnom povezivanju i gledanju video sadržaja, i to najviše vikendom u odnosu na radne dane ($p < 0,05$). Naše istraživanje je pokazalo da stariji tinejdžeri više vremena provode u komunikaciji, za slušanje muzike i gledanje video saržaja u odnosu na mlađe ispitanike ($p < 0,001$). Takođe, dečaci značajno češće igraju igrice u odnosu na devojčice ($p < 0,001$). Kada smo poredili razlike u mišljenjima dece i njihovih roditelja, našli smo statistički značajne razlike u nekoliko pitanja. Naime roditelji za razliku od dece ne smatraju da deca dobijaju uglavnom korisne informacije ($p < 0,05$); smatraju da deca ipak provode previse vremena na internetu ($p < 0,05$); kao i da bi više vremena provodili u drugim aktivnostima i u organizacijama i timovima za mlade, da nisu na internetu ($p < 0,05$). **Zaključak:** Uporedo sa napretkom socijalnih medija, povećava se broj korisnika među decom. Deca najčešće koriste medije za komunikaciju i socijalno povezivanje. Pored nebrojenih mogućnosti koje mediji pružaju, povećava se i broj potencijalnih zamki, prilikom korišćenja istih. Da bi se smanjio broj potencijalnih opasnosti potrebno je pravilno edukovati dete o načinu korišćenja medija. Roditelji predstavljaju prvu kariku u obrazovanju deteta o bezbednoj i efektivnoj upotrebi medija.

Ključne reči: Socijalne mreže, internet, deca, mladi, mediji

Uvod

Mediji su postali sastavni deo naše svakodnevnice, zauzimajući primarno mesto u komunikaciji i prikupljanju informacija. Predstavljaju deo okruženja u kom odrastaju mladi i time utiču na proces socijalizacije i izgradnju stavova i mišljenja kod ove populacije. Pored nebrojenih mogućnosti koje pružaju mediji, pogrešna i nebezbedna upotreba istih mogu značajno uticati na psihosocijalni razvoj deteta [1].

Milenijalci obuhvataju generacije ljudi rođene između 1981. i 2000. godine. Ukratko, obuhvataju generacije koje su svoje odrastanje provele u začetku i procvatu digitalnih tehnologija i socijalnih medija. U skladu sa globalnim promenama koje su pratile razvoj digitalizacije, ove generacije nose određene zajedničke socio-demografske karakteristike koje ih razlikuju od starijih generacija [2].

Prema dosadašnjim istraživanjima, preko 90% mladih uzrasta od 13 do 17 godina ima bar jedan profil na bar jednoj društvenoj mreži, dok veliki procenat provodi više od dva sata dnevno na istim [3]. Istraživanje sprovedeno od strane Pju istraživačkog centra (eng. *Pew Research Center*) 2018. godine navodi da se oko 22% tinejdžera uloguje na svoj profil socijalne mreže preko deset puta dnevno, a da se preko 70% uloguje bar jednom dnevno [4]. Ova istraživačka agencija svojim periodičnim istraživanjima slikovito pokazuje sve brže promene paradigme u upotrebi društvenih mreža. Naime, upotreba društvenih mreža je sklona tolikim promenama da naučnici nisu u stanju da osmisle prave strategije za zaštitu dece i mladih na istim. Na primer, 2014. godine *Facebook* je bila ubedljivo najposećenija društvena mreža među mladima (preko 70% ispitanika je koristilo *Facebook* skoro svakodnevno), zbog čega je i postala fokus ekstenzivnih istraživanja narednih nekoliko godina, a u cilju što bolje zaštite mladih. Međutim, statistički podaci u poslednjih godinu dana pokazuju da je *Facebook* sve ređe korišćena društvena mreža (manje od 50% ispitanika), sa trendom sve većeg opadanja interesovanja među mladima. Stoga, navedene strategije osmišljene za pojedine društvene mreže gube vrednosti čak i pre svoje potpune implementacije. Naime, poslednjih godina promena socijalnih mreža ide u smeru sve veće predominacije mreža koje imaju veći vizuelni aspekt i predstavljanje sebe i svojih interesovanja kroz vizuelne sadržaje (npr. *Instagram*, *Snapchat*, *TikTok*, *Pinterest*) [5].

Trend sve veće upotrebe medija nije zaobišao ni našu zemlju. Ovu činjenicu najbolje oslikava podatak da je 2007. godine procenat stanovništva koji koristi internet bio 30%, a 2018. godine taj procenat se popeo na 70% [6]; procenat mladih koji aktivno provodi vreme na internetu iznosi oko 75% [6].

Kako u svetu, tako i kod nas, mladima socijalni mediji postaju glavno sredstvo za komunikaciju, zabavu i održavanje socijalnih odnosa [7]. Međutim, pored mnogih prednosti koje umrežavanje donosi, ono za sobom uvek nosi i pitanje bezbednosti prilikom korišćenja medija i rizik od izloženosti internet nasilju (eng. *Cyberbullying*) [8].

Druga najveća prednost koju je internet era sa sobom donela je dostupnost, jednostavnost i brzina pribavljanja željenih informacija. Kao i umrežavanje, laka informisanost može lako oštetiti mladu osobu. Verifikacija dostupnih izvora informacija je jedan od ključnih aspekata bezbednosti na internetu sa kojom se stručna javnost i dalje neuspešno bori. Prema istraživanjima, mladi na internet najčešće traže informacije o kojima im je neprijatno da pričaju sa drugima, kao i da biraju da veruju i delaju prema informacijama koje imaju najviše lajkova i komentara, kao i po tome koji je sajt „oficijalan”.

Problemom bezbednosti dece na internetu bavio se i UNICEF u okviru projekta „Stanje dece u svetu – deca u digitalnom svetu” u kojem se posebna pažnja poklanjala uticaju porodice [9]. Jedan od najvažnijih činilaca u načinu i vremenu koji deca provedu na internetu su roditelji. Roditelji današnjice se sada nalaze pred nizom problema i pitanja: da li deci ograničiti pristup medijima; da li je digitalno angažovanje pretnja po dete; da li je važnije pozabaviti se vremenom koje dete provede na medijima ili sadržajem kojem ima pristup.

Ako uzmemo u obzir sve navedene činjenice onda je opravdano postaviti sledeće pitanje: koji efekat imaju savremeni mediji na mlade u Srbiji? Nalaženje odgovora na ovo pitanje je ujedno i glavni cilj ovog rada. Ideja je da samoprocenom mladih dobijemo podatke o vremenu koji oni provedu na internetu, koliko drugi aspekti njihove svakodnevice trpe zbog tog vremena, o najčešće posećivanim sadržajima, o komunikaciji i socijalizaciji putem medija, o medijima kao oruđu za dobijanje informacija i sticanju novih znanja i generalno da li mediji i koliko doprinose kvalitetu života. Takođe, u ovo istraživanje želimo uključiti i roditelje, skrećući pažnju na to koliko su upoznati sa korišćenjem medija od strane njihove dece.

Materijal i metode

Ova studija preseka realizovana je u nasumično odabranim osnovnim i srednjim školama na teritoriji Beograda i Prijepolja. Istraživanje je sprovedeno u periodu od decembra 2018. do februara 2019. godine. Pre popunjavanja upitnika, o istraživanju je obavešten Savet roditelja svake škole i direktor škole, a svaki roditelj je potpisao Saglasnost roditelja, što je bio preduslov da bi dete učestvovalo u istraživanju. Uz saglasnost, dato je i Obaveštenje o ispitivanju kao i Upustvo za popunjavanje upitnika. Lični podaci učenika i roditelja nisu korišćeni u studiji, a njihova tajnost je zagarantovana, tako da se prikazani podaci ne mogu dovesti u vezu sa učenicima i roditeljima. Ciljna grupa su bili učenici uzrasta od 11 do 18 godina i njihovi roditelji. Anketi su pristupili učenici koji su tog dana bili u prisutni, koji su bili voljni da u njoj učestvuju i čiji su roditelji potpisali saglasnost za učešće njihove dece, jer se radilo mahom o maloletnim osobama. Ukupan broj ispitanika je 330, tj. 165 učenika i 165 roditelja.

U istraživanju su korišćena dva upitnika konstruisana za potrebe ovog istraživanja: *Samoprocena mladih* (koji su popunjavali učenici) i *Izveštaj roditelja* (koji su deljeni učenicima). Upitnici su sadržali po 26 pitanja, od kojih su 13

činila pitanja o subjektivnoj proceni vremena provedenih na određenim platformama, a preostala su popunjavana na skali od 0 do 2. Pitanja za decu i za roditelje su bila identična po sadržaju kako bismo dobili podatke iz dva ugla na istu temu. Pitanja su se ticala vremena provedenog na elektronskim medijima, najčešće posećenih sadržaja, procene kvaliteta vremena provedenog na medijima kao i koliko to vreme utiče na svakodnevne aktivnosti mladih.

Sve statističke analize na podacima iz ovog istraživanja izvršene su u okviru programa za statističku obradu podataka SPSS verzija 20.0. Izvršene su deskriptivna statistička analiza, Pirsonova korelacija, ANOVA, Pirsonov Hi-kvadrat test i Fridmanov neparametarski test. Istraživanje je dobilo saglasnost Etičkog komiteta Instituta za mentalno zdravlje – broj odluke 1820/2.

Rezultati

Socijalno demografski sastav uzorka

Uzorak je činilo 330 ispitanika, 165 učenika i 165 roditelja. Na uzorku dece, koja su popunjavala upitnike, od 165 ispitanika, njih 55.8% je ženskog roda. Prosečan uzrast deteta iznosi 14.05 (SD=2.18, Min=11, Max=18). Od 165 roditelja koji su učestvovali 111 su majke (67.3%).

Po mišljenju tinejdžera, oni na internetu najviše vremena provode u komuniciranju sa vršnjacima, socijalnom povezivanju i gledanju video sadržaja, i to statistički značajno duže vikendom u odnosu na radne dane ($p < 0,05$). Najmanje vremena provode u *online* kladenju. Samoprocena mladih u pogledu aktivnosti na elektronskim medijima, prosečno vreme koje mladi provode na medijima prikazana su u Tabeli 1.

Tabela 1. Prosečno vreme u minutima i standardne devijacije po danima, za pojedine medijske aktivnosti, ocenjeno od strane mladih (* - $p < 0,05$)

Aktivnosti	Radni dan		Subota		Nedelja	
	M	SD	M	SD	M	SD
Komuniciranje*	73.770	91.099	96.061	136.271	92.442	120.491*
Stvaranje sadržaja	18.835	52.369	20.628	56.507	18.621	54.230
Slušanje muzike	76.526	115.277	81.007	101.460	81.770	110.335
Igrice za odrasle	38.865	66.978	48.243	79.644	44.466	74.954
Soc. povezivanje*	89.645	134.144	100.213	135.918	98.607	141.993*
Pričanje	43.680	103.390	44.897	103.747	51.250	127.888
Elektronske igre	41.010	83.254	49.467	83.802	42.613	75.111
Škola/drugi rad	58.072	73.570	43.268	61.597	44.771	59.605
Zabava/informacije	45.779	53.965	58.249	154.384	63.628	159.491
Filmovi/serije	81.555	84.477	98.903	89.161	99.000	90.183
Gledanje videa*	87.563	88.202	104.100	95.355	104.081	114.419*
Online kladenje	12.920	82.784	12.175	87.736	10.511	78.077
Drugi mediji	6.134	22.200	6.455	25.168	5.643	23.400

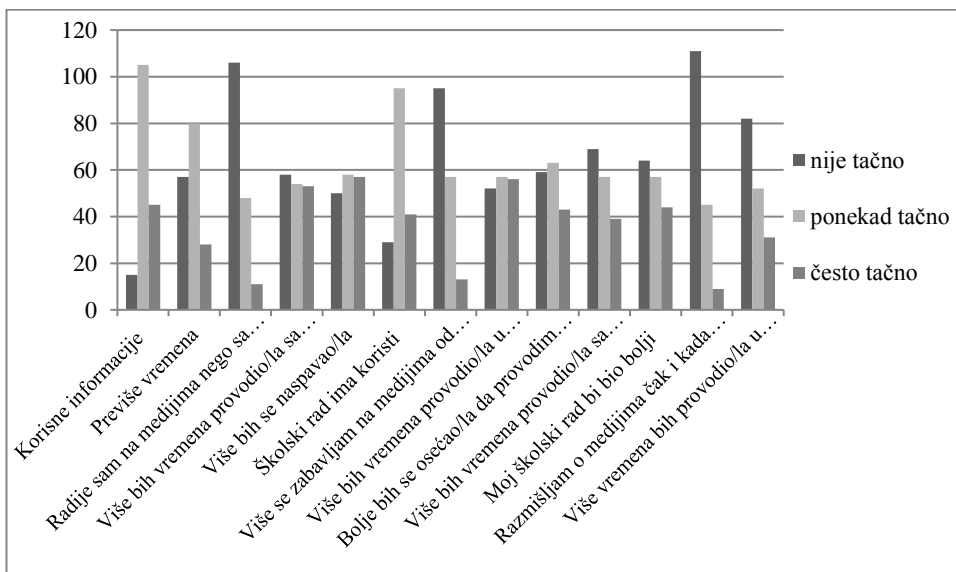
Naše istraživanje je pokazalo da stariji tinejdžeri više vremena provode u komunikaciji, za slušanje muzike i gledanje video saržaja u odnosu na mlađe ispitanike ($p < 0,001$). Takođe, dečaci značajno češće igraju igrice u odnosu na devojčice ($p < 0,001$). U Tabeli 1 date su razlike u aktivnostima na medijima prema polu i uzrastu ispitanika.

Tabela 2. Prosečno vreme u minutima za aktivnosti, po polovima i starosnim grupama, samoprocene mladih (* p<0,001)

Aktivnosti	Opšti prosek	pol		starost	
		muški	ženski	11-14	15-18
Komuniciranje	87.424	85.977	88.573	68.115*	123.046*
Stvaranje sadržaja	19.361	26.219	13.470	19.682	18.879
Slušanje muzike	79.768	70.292	86.847	56.856*	120.176*
Igrice za odrasle	43.858	86.216*	7.854*	45.136	41.819
Soc. povezivanje	96.155	103.633	90.155	89.932	106.854
Pričanje	46.609	56.367	38.667	41.431	55.602
Elektronske igre	44.362	75.310*	17.283*	51.221	32.515
Škola/drugi rad	48.704	37.612	57.345	45.000	55.119
Zabava/informacije	55.886	66.267	47.211	47.884	68.601
Filmovi/serije (TV...)	93.153	101.716	86.460	90.852	97.220
Gledanje videa	98.581	103.622	94.528	85.363*	121.828*
Online kladenje	11.869	24.222	1.351	7.500	18.000
Drugi mediji	6.077	6.530	5.625	3.750	10.267
Broj ispitanika	N=165	73	92	107	58

Odnos mladih prema upotrebi elektronskih medija

Odnos mladih prema upotrebi medija je prikazan na Grafikonu 1. Naime, mladi smatraju da njihov školski rad ima koristi od medija kao i da putem interneta dobijaju korisne informacije. Međutim, svesni su i da postoje negativne posledice prekomernog korišćenja medija kao što su: uspeh u školi, manjak vremena za druge aktivnosti (npr. sport), manjak sna, i drugo. Nije pronađena značajna razlika u odnosu na pol i uzrast ispitanika, pri odgovaranju na ova pitanja.

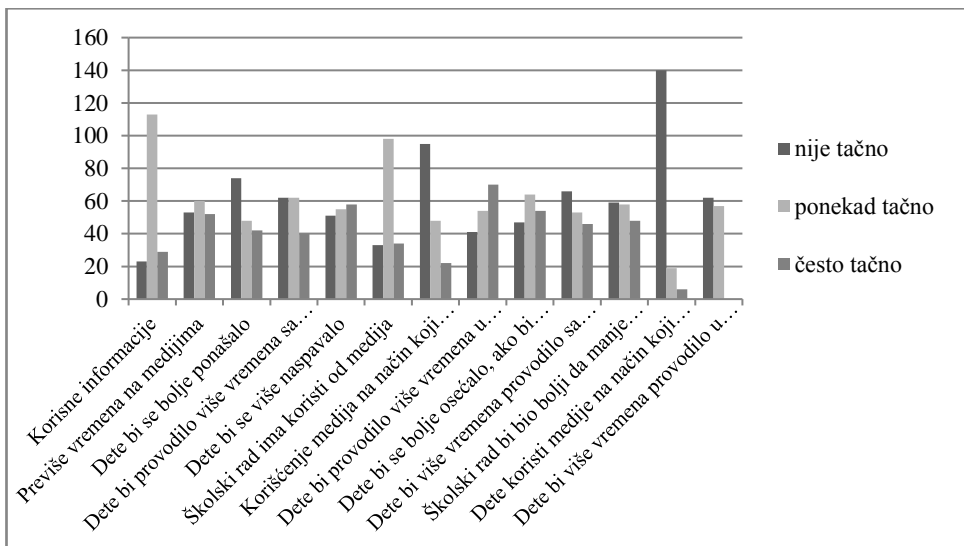
Grafikon 1. Odnos mladih prema upotrebi internet

Procena roditelja medijske aktivnosti njihove dece

Na Tabeli 3 je prikazano prosečno vreme koja deca provedu na elektronskim medijima, po izveštavanju roditelja. Odnos roditelja prema upotrebi elektronskih medija od strane njihove dece prikazan je na Grafikonu 2. Naime, roditelji smatraju da školski rad njihove dece ima koristi od upotrebe medija. Međutim, najčešće prijavljuju da bi se dete više naspavalo, da bi se bolje osećalo i da bi više vremena provodilo u drugim aktivnostima kada ne bi provodilo toliko vremena na medijima.

Tabela 3. Prosečno vreme u minutima i standardne devijacije po danima, za pojedine medijske aktivnosti mladih, ocenjeno od strane njihovih roditelja

Aktivnosti	Radni dan		Subota		Nedelja	
	M	SD	M	SD	M	SD
Komuniciranje	91.639	125.758	112.318	145.450	102.929	139.533
Stvaranje sadržaja	19.008	46.969	22.500	57.716	22.042	65.557
Slušanje muzike	66.578	71.670	76.288	78.342	74.363	83.293
Igrice za odrasle	47.780	98.974	55.214	95.516	79.657	321.219
Soc. povezivanje	83.081	98.693	93.533	110.497	93.859	111.872
Pričanje	37.710	45.827	44.241	52.745	43.628	51.824
Elektronske igre	41.669	74.248	50.323	90.023	47.850	88.386
Škola/drugi rad	51.103	59.327	43.571	72.037	42.245	69.379
Zabava/informacije	46.924	51.058	50.864	51.057	55.975	55.924
Filmovi/serije	76.514	76.260	98.816	75.271	104.289	94.428
Gledanje videa	68.631	65.319	82.454	75.112	101.326	177.253
Online kladenje	1.667	9.191	2.308	11.248	1.795	9.880
Drugi mediji	1.591	9.208	1.705	9.500	1.534	9.108

Grafikon 2. Odnos roditelja prema korišćenju medija od stranje njihove dece

Poređenje procena mladih i njihovih roditelja

Zarad poređenja ocenjenih aktivnosti na elektronskim medijima, od strane mladih i njihovih roditelja, primenjena je ANOVA za ponovljena merenja. Pokazano je da ne postoji ni jedna statistički značajna razlika u proceni količine aktivnosti uprosečenih za sve dane između mladih i njihovih roditelja, tj. da deca i roditelji na isti način izveštavaju o utrošenom vremenu.

U pogledu procene roditelja i dece da li oni dobijaju korisne informacije putem medija značajna je razlika ($p=0.002$), pri čemu je prosečan rang za mlade (1.56) veći od prosečnog ranga za roditelje (1.44). U pogledu procene roditelja i dece da li mladi provode previše vremena na medijima, dobijena značajna razlika ($p=0.006$), tako da je prosečan rang roditelja (1.57) veći od prosečnog ranga mladih (1.43). U pogledu pitanja, da li bi dete provodilo više vremena u sportu, hobijima i drugim aktivnostima da manje vremena provodi na medijima, dobijena je značajna razlika, tako da je prosečan rang roditelja (1.56) veći od prosečnog ranga dece (1.44). Kad je reč o pitanju da li bi dete više vremena provodilo u organizacijama ili timovima ako bi manje vremena provodilo na medijima, roditelji veruju da je tako više u odnosu na decu i razlika u odgovorima je značajna ($p=0.001$), tako da je prosečan rang za roditelje (1.58) veći od prosečnog ranga za decu (1.42). Poređenje odgovora roditelja i dece na ostala pitanja nije dalo statistički značajne rezultate.

Diskusija

U korak sa napretkom informacionih i komunikacijskih tehnologija, korišćenje medija je postalo sve učestalije među mladima. Prema istraživanju iz 2016. godine 91% mladih u Evropi je svakodnevno koristilo internet [10]. Studija koja je rađena u Srbiji u okviru projekta *Global Kids Online* [11] pokazala je da mladi u svim grupama više vremena na internetu provode vikendom u odnosu na radne dane. Najviše vremena provode srednjoškolci i to u proseku tri do sedam časova, dok deo srednjoškolaca provede i više od 7 sati. U ovom istraživanju pokazano je da su koristili internet više od pet sati vikendom. Naše istraživanje pokazalo je slične rezultate. Naime naše istraživanje je takođe pokazalo da deca više vremena provode na medijima vikendom, međutim u našem uzorku dečaci su više vremena provodili na medijima. Postoje i druge studije [12] koje su pokazale značajne rodne razlike u korist dečaka. Na gledanje TV-a učenici uglavnom potroše jedan do dva sata i to više čine mlađi učenici, što je približno podatku koji smo mi dobili, s tim što kod nas nije postojala značajna razlika među polovima ili uzrastima. U ranijoj studiji u Srbiji čak 95% ispitanika je vreme na internetu koristilo u gledanju klipova na *YouTube*-u, gde nije primećena razlika među polovima, ni među uzrastima. Među našim ispitanicima *YouTube* takođe predstavlja jednu od najposećenijih platformi, ali je u našem istraživanju primećena značajna razlika među uzrastima, tj. stariji ispitanici više vremena

provode gledajući sadržaje na *YouTube*-u. Ipak stvaranje sadržaja za *YouTube*, blog nije omiljena aktivnost ni mladima u referentnoj studiji (10%), a ni našim ispitanicima koji provedu u proseku manje od 20 minuta dnevno stvarajući sadržaj za *YouTube* ili blog.

Naša studija je pokazala da mladi provode najviše vremena koristeći medije za komunikaciju i socijalno povezivanje (oko 102 minuta i 90 minuta) i da stariji ispitanici praktikuju ovaj vid komunikacije značajno češće u odnosu na mlađe. Ovaj podatak je u saglasnosti sa nalazima tokom 2018. godine kada je pokazano da među populacijom starosti od 16 do 24 godine 96,4% ispitanika je imalo jedan ili više profila na društvenim mrežama koje koristi za komuniciranje sa vršnjacima [13]. Oko 80% koristi *Skype* i slično, za video komunikaciju, bez značajnijih polnih i uzrasnih razlika [10], dok među našim ispitanicima ne predstavlja jednu od učestalijih načina komunikacije. Više od 70% učenika je koristilo kompjuter i medije za potrebe školskog rada [11], pri čemu su blagu prednost pokazali stariji učenici. Ispitanici u našoj studiji takođe koriste internet za potrebe školskog rada, oko 48 minuta dnevno, s tim što je kod njih pokazana značajna polna razlika, u korist devojčica. Oko 70% učenika prijavilo je igranje igrice na različitim platformama i elektronskim uređajima, pri čemu je postojala polna razlika, tj. veći procenat dečaka [11], a ista razlika pokazana je i kod nas. Onlajn kladenje je sadržaj koji naši ispitanici posećuju gotovo najređe u odnosu na sve ostale medije, u proseku 12 minuta, s tim što postoji statistički značajna razlika u polu i urastu u korist dečaka starijih uzrasta. U istraživanju je pokazano da se kocka 5,9% ispitanika, kao i da su Rumunija i Grčka zemlje u regionu sa najvećim procentom kockanja na internetu [7]. Srednjoškolci koji su učestvovali u istraživanju su se izjasnili da je najčešća svrha korišćenja interneta zabava, dok u našem istraživanju prednjače komunikacija, gledanje serija, filmova i videa, kao i socijalno povezivanje. Većinski deo naših ispitanika, preko devedeset procenata, izjavljuje da dobija korisne informacije putem medija, 82,4% navodi da školski rad ima koristi od korišćenja medija, dok je u jednoj prošlogodišnjoj studiji, rađenoj na učencima u Pakistanu [14] taj procenat 7, 10%. Preterana upotreba interneta vodi stvaranju zavisnosti i fenomena koji se naziva „preteranim korišćenjem interneta”, „problematična upotreba internet”, „patološki internet”, gde ne postoji konzistentnost u upotrebi definicije i termina [15]. Što se tiče klasifikacije, aktuelno revidirana jedanaesta verzija Međunarodne klasifikacije bolesti (MKB 11) je uvrstila takozvani „poremećaj igranja igrice” (eng. *Gaming Disorder*) koja je jedina prepoznata dijagnoza kojom se opisuje neka vrsta zavisnosti od internet [16]. Iako ne postoji opšte prihvaćena definicija, ponašanja koja se mogu prepoznati pri ovom poremećaju su socijalna izolacija, smanjenje radnog učinka, oslabljeno sampoštovanje i problem u porodici. Većina mladih, njih 83 % u našoj studiji izjavila je da često i ponekad previse vremena provode na medijima, ali to ne utiče na vreme provedeno sa porodicom; 106 ispitanika (64,2%) radije provodi vreme sa porodicom nego na medijima. Naučnici su

otkrili da je neurotransmitter GABA koji reguliše vid, motornu kontrolu i anksioznost bio povećan u grupi dece zavisnika od interneta u odnosu na „zdravu” grupu istog uzrasta, prosečne starosti 15.5 [17]. 64.2 % naših ispitanika navodi da bi se ponekad i često bolje osećala ako bi manje vremena provodili na medijima. Istraživanja su pokazala je da plavo svetlo koje se emituje iz smart telefona i drugih uređaja može smanjiti nivo melatonina i ometati kvalitet dečijeg sna [13]. 50 naših ispitanika (30.3%) ne misli da bi se bolje naspavalo ukoliko bi manje vremena provodili na medijima, a njih 115 (69.7%) izjavljuju da je to ponekad i često tačno. Deca obično koriste društvene medije da bi ostali u kontaktu sa prijateljima iz stvarnog sveta, tj. ovaj oblik komunikacije se koristi da bi se pojačala veza [18]. Ipak u našem istraživanju smo dobili podeljena mišljenja o čemu govori podatak da 96 (58.2%) učenika prijavljuju da bi se ponekad ili često više družila sa drugom decom, da manje vremena provode na medijima. Da bi pozitivno koristila medije, deca moraju biti pravilno podučavana kako se koristi ovaj alat. U tom obrazovanju roditelji imaju veliku ulogu i s tim u vezi oni moraju biti svesni tehnologije, njene pravilne upotrebe i potencijalnih zamki [19]. Ukoliko su roditelji svesni mogućih rizika korišćenja medija i ukoliko su spremni otvoreno da pričaju sa svojom decom o tome, deca će biti više sklona tome da samostalno vode računa o svojoj bezbednosti [20]. 140 roditelja (84.8%) tvrdi da njihovo dete ne koristi medije na način koji može naškoditi drugoj osobi, a 95 roditelja (57.6%) da dete ne koristi medije na način koji mu/joj može štetiti.

Zaključak

Uporedo sa napretkom socijalnih medija, povećava se broj korisnika među decom. Deca najčešće koriste medije za komunikaciju i socijalno povezivanje. Pored nebrojnih mogućnosti koje mediji pružaju, povećava se i broj potencijalnih zamki, prilikom korišćenja istih. Da bi se smanjio broj potencijalnih opasnosti potrebno je pravilno edukovati dete o načinu korišćenja medija. Roditelji predstavljaju prvu kariku u obrazovanju deteta o bezbednoj i efektivnoj upotrebi medija.

MILLENNIALS AND THEIR PARENTS – HOW TO FIND A COMMON DIGITAL LANGUAGE?

Roberto Grujicic¹, Ana Doskovic², Sara Dodic²,
Milica Pejovic Milovancevic^{1,2}

¹Institute of Mental Health, Belgrade, Serbia

²Faculty of Medicine University of Belgrade, Serbia

Abstract: Background: Social media has become an integral part of our daily lives, taking a primary place in communicating, networking and gathering information. In addition to numerous opportunities that the media has provided, the safety of young people in online worlds has always been an issue, especially since the paradigm of social network usage changes quickly. **The aim:** The aim of this study was to examine the opinions and attitudes of young people and their parents about media activity, as well as to compare their attitudes on this subject. **Materials and Methods:** This was a cross-sectional study that was conducted in randomly selected primary and secondary schools in Belgrade and Prijepolje. The survey was conducted between December 2018 and February 2019. The total number of participants was 330, ie. 165 students and 165 parents. We collected data using two questionnaires; Youth Self-Assessment and the Parents Report questionnaires. **Results:** According to our results, young people think that they spend the most time online communicating with peers, social networking and watching video content, mostly on weekends compared to weekdays ($p < 0.05$). Our study found that older teens spend more time communicating, listening to music, and watching a video than younger individuals ($p < 0.001$). Boys are significantly more likely to play games than girls ($p < 0.001$). When comparing the differences in opinion of children and their parents, we found statistically significant differences in several questions. Parents, unlike children, do not consider children to receive mainly useful information through internet ($p < 0.05$); they believe that children spend too much time online ($p < 0.05$); and that they would spend more time in other activities and in organizations if they were not online ($p < 0.05$). **Conclusion:** It is necessary to properly educate the child on proper social media usage from a young age. This should be a priority of every parent as well as professionals that work with children in order to avoid potentially serious consequences of unsafe internet usage.

Key words: *Social media, internet, children, adolescents, media*

Literatura:

1. Keefe GS, Clarke-Pearson K. The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*. 2011;127(4):800.
2. Maiers M. Our future in the hands of Millennials. *J Can Chiropr Assoc*. 2017;61(3):212-7.
3. Shimoga SV, Erlyana E, Rebello V. Associations of Social Media Use With Physical Activity and Sleep Adequacy Among Adolescents: Cross-Sectional Survey. *J Med Internet Res*. 2019;21(6):e14290-e.
4. Pew Research Center: Internet and Technology 2018 [Available from: <https://www.pewresearch.org/internet/2018/05/31/teens-social-media-technology-2018/>].
5. Altuwairiqi M, Jiang N, Ali R. Problematic Attachment to Social Media: Five Behavioural Archetypes. *Int J Environ Res Public Health*. 2019;16(12):2136.
6. Eurostat. European commission 2018 [Available from: <https://ec.europa.eu/eurostat/>].
7. Flora K. Internet addiction disorder among adolescents and young adults: the picture in Europe and prevention strategies. *Perspectives on youth*. 2015;119-32.
8. Baccarella C, Wagner T, Kietzmann J, McCarthy I. Social media? It's serious! Understanding the dark side of social media. *EMJ*. 2018;36:431-8.
9. UNICEF. Stanje dece u svetu: deca u digitalnom svetu2017. [Available from: <https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2018-05/deca-u-digitalnom-svetu.pdf>].
10. Gross EF. Adolescent Internet use: What we expect, what teens report. *JADP*. 2004;25(6):633-49.
11. Kuzmanovic D, Popadić D, Pavlović Z, Petrović D. Global kids online Serbia: Balancing between Opportunities and Risks. Results from the Pilot Study 2016.
12. Guan S-S, Subrahmanyam K. Youth Internet use: Risks and opportunities. *Curr Opin Psychiatry*. 2009;22:351-6.
13. Upotreba IKT – pojedinci: Republički zavod za statistiku; 2019 [Available from: <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/upotreba-ikt/upotreba-ikt-pojedinci>].
14. Jaffar A, Nurunnabi M. The Impact of Social Media on Learning Behavior for Sustainable Education: Evidence of Students from Selected Universities in Pakistan. *Sustainability*. 2019;11.
15. Cash H, Rae CD, Steel AH, Winkler A. Internet Addiction: A Brief Summary of Research and Practice. *Curr Psychiatry Rev*. 2012;8(4):292-8.

16. Higuchi S, Nakayama H, Mihara S, Maezono M, Kitayuguchi T, Hashimoto T. Inclusion of gaming disorder criteria in ICD-11: A clinical perspective in favor. *J Behav Addict.* 2017;6(3):293-5.
17. Liu M, Luo J. Relationship between peripheral blood dopamine level and internet addiction disorder in adolescents: a pilot study. *Int J Clin Exp Med.* 2015;8(6):9943-8.
18. Spies Shapiro LA, Margolin G. Growing up wired: social networking sites and adolescent psychosocial development. *Clin Child Fam Psychol Rev.* 2014;17(1):1-18.
19. Davis K. Friendship 2.0: adolescents' experiences of belonging and self-disclosure online. *J. Adolesc.* 2012;35(6):1527-36.
20. Subrahmanyam K, Greenfield P. Online communication and adolescent relationships. *Future Child.* 2008;18(1):119-46.

Dr Roberto GRUJIČIĆ, Institut za mentalno zdravlje, Beograd, Srbija

Dr Roberto GRUJICIC, Institute of Mental Health, Belgrade, Serbia

Mail: robertogrujicic@gmail.com